

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2020. gada 17. septembrī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115/EK – 11. pants – Ieceļošanas aizliegums – Trešās valsts valstspiederīgais, attiecībā uz kuru ir noteikts šāds aizliegums, bet kurš nekad nav atstājis attiecīgo dalībvalsti – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts brīvības atņemšanas sods par šī valstspiederīgā uzturēšanos šajā dalībvalstī, lai gan viņam ir zināms par ieceļošanas aizliegumu, kas ir izdots attiecībā uz viņu

Lietā C-806/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 27. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 20. decembrī, kriminālprocesā pret

JZ.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents) un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre: M. Fereira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 6. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- JZ vārdā – *S. J. van der Woude* un *J. P. W. Temminck Tuinstra*, *advocaten*,
- Nīderlandes valdības vārdā – *K. Bulterman* un *H. S. Gijzen*, kā arī *J. Langer*, pārstāvji,
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *A. Brabcová* un *A. Pagáčová*, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – *R. Kanitz*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga* un *R. Troosters*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2020. gada 23. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar kriminālprocesu, kas uzsākts pret JZ, kurš dzimis Alžīrijā 1969. gadā un kurš ir šīs trešās valsts valstspiederīgais, pamatojoties uz to, ka 2015. gada 21. oktobrī viņš uzturējās Nīderlandē, lai gan viņš zināja, ka attiecībā uz viņu ar 2013. gada 19. marta lēmumu ir noteikts ieceļošanas aizliegums.

Athilstošās tiesību normas

Savienības tiesību akti

- 3 Direktīvas 2008/115 2., 4. un 14. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Briseles Eiropadome 2004. gada 4. un 5. novembrī aicināja izstrādāt ar kopīgiem standartiem pamatotu efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, lai personas atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības un cieņas neaizskaramību.

[..]

(4) Ir jānosaka skaidri, pārskatāmi un taisnīgi noteikumi, kas paredzēti efektīvai atgriešanas politikai kā labi pārvaldītas migrācijas politikas būtiskam elementam.

[..]

(14) Valstu īstenoto atgriešanas pasākumu ietekmei būtu jānodrošina Eiropas mērogs, ieviešot ieceļošanas aizliegumu, kas aizliedz ieceļot un uzturēties ikvienas dalībvalsts teritorijā. Ieceļošanas aizlieguma ilgums būtu jānosaka, pienācīgi apsverot visus konkrētā gadījuma attiecīgos apstākļus, un parasti tas nedrīkstētu pārsniegt piecus gadus. Šajā sakarā īpaši būtu jāņem vērā tas, ka par attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo ir jau pieņemts vairāk nekā viens atpakaļnosūtīšanas lēmums vai izraidīšanas rīkojums, vai ka tas ieceļojis dalībvalsts teritorijā ieceļošanas aizlieguma spēkā esamības laikā.”

- 4 Direktīvas 2008/115 1. pantā “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības.”

- 5 Šīs direktīvas 3. pantā “Definīcijas” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- 2) “nelikumīga uzturēšanās” ir tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti [Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 562/2006 (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.)] 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī;
- 3) “atgriešana” ir, attiecīgai personai brīvprātīgi ievērojot atgriešanās pienākumu vai piespiedu kārtā, došanās atpakaļ uz:
- personas izcelsmes valsti vai
 - tranzīta valsti saskaņā ar [Savienības] vai divpusējiem atpakaļuzņemšanas nolīgumiem vai citiem režīmiem, vai
 - citu trešo valsti, kurā attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais brīvprātīgi nolemj atgriezties un kurā viņu uzņems;
- 4) “atgriešanas lēmums” ir administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums;
- 5) “izraidīšana” ir atgriešanās pienākuma izpilde piespiedu kārtā, proti, fiziska izvešana no dalībvalsts;
- 6) “ieceļošanas aizliegums” ir administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kas uz noteiktu laika posmu aizliedz ieceļot un uzturēties dalībvalsts teritorijā un kas pievienots atgriešanas lēmumam;

[..].

- 8) “brīvprātīga izceļošana” ir atgriešanās pienākuma izpilde laikposmā, kas šim mērķim paredzēts atgriešanas lēmumā;

[..].”

- 6 Minētās direktīvas 6. pantā “Atgriešanas lēmums” ir noteikts:

“1. Neskarot šā panta 2. līdz 5. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.

[..]

6. Šī direktīva neaizliedz dalībvalstīm ar vienu administratīvu vai tiesas lēmumu vai tiesas aktu, kā tas noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos, pieņemt lēmumu par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu kopā ar atgriešanas lēmumu un/vai izraidīšanas lēmumu, neskarot procesuālās garantijas, kas paredzētas III nodaļā, kā arī saskaņā ar citiem attiecīgiem [Savienības] un valstu tiesību aktu noteikumiem.”

- 7 Šīs pašas direktīvas 7. pantā “Brīvprātīga izceļošana” ir noteikts:

“1. Atgriešanas lēmumā brīvprātīgai izceļošanai nosaka pienācīgu laika posmu no septiņām dienām līdz trīsdesmit dienām, neskarot 2. un 4. punktā minētos izņēmumus. [..]

[..]

4. Ja pastāv bēgšanas iespējamība vai ja likumīgas uzturēšanās pieteikums ir atzīts par nepārprotami nepamatotu vai tā pamatā ir krāpšana, vai arī ja attiecīgā persona apdraud sabiedrības kārtību, drošību vai valsts drošību, dalībvalstis var nenoteikt laika posmu brīvprātīgai izceļošanai vai var noteikt laika posmu, kas ir īsāks par septiņām dienām.”

8 Direktīvas 2008/115 8. pantā “Atgriešana” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, ja saskaņā ar 7. panta 4. punktu nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja atgriešanās pienākums nav izpildīts laika posmā, kas saskaņā ar 7. pantu noteikts brīvprātīgai izceļošanai.

[..]

3. Dalībvalstis var pieņemt atsevišķus administratīvus vai tiesas lēmumus vai aktus, kuros noteikta izraidīšana.

[..]”

9 Šīs direktīvas 11. pantā “Ieceļošanas aizliegums” ir noteikts:

“1. Atgriešanas lēmumiem pievieno ieceļošanas aizliegumu:

- a) ja nav noteikts brīvprātīgas izbraukšanas laika posms vai
- b) ja nav ievērota atgriešanās pienākuma izpilde.

Citos gadījumos atgriešanas lēmumu var papildināt ar ieceļošanas aizliegumu.

2. Ieceļošanas aizlieguma ilgumu nosaka, pienācīgi ņemot vērā katra konkrētā gadījuma visus attiecīgos apstākļus, un tas principā nepārsniedz piecus gadus. Tomēr tas var pārsniegt piecus gadus, ja trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai.

3. Dalībvalstis apsver ieceļošanas aizlieguma atsaukšanu vai pārtraukšanu, ja trešās valsts valstspiederīgais, kam piemēro ieceļošanas aizliegumu, kas izdots saskaņā ar 1. punkta otro daļu, var pierādīt, ka viņš/viņa ir atstājis/-usi dalībvalsts teritoriju, pilnībā ievērojot atgriešanas lēmumu.

[..]”

10 Saskaņā ar minētās direktīvas 20. pantu dalībvalstis stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2010. gada 24. decembrim izpildītu šīs direktīvas prasības.

Nīderlandes tiesības

Vw

11 2000. gada 23. novembra *Vreemdelingenwet 2000* (2000. gada Ārvalstnieku likums, *Stb 2000*, Nr. 495) ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2011. gada 31. decembrī, lai transponētu Direktīvu 2008/115 (turpmāk tekstā – “Vw”), 61. panta 1. punktā ir paredzēts, ka ārvalstniekam, kurš uzturas nelikumīgi vai vairs neuzturas likumīgi, pēc savas iniciatīvas ir jāatstāj Nīderlandes Karalistes teritorija šī likuma 62. pantā paredzētajā termiņā, ar kura 1. un 2. punktu ir transponēts Direktīvas 2008/115 7. panta 1. un 4. punkts.

- 12 Vw 66.a pantā, ar kuru tiek transponēts Direktīvas 2008/115 11. panta 2. punkts Nīderlandes tiesībās, 1. punktā ir paredzēts, ka lēmums par ieceļošanas aizliegumu tiek pieņemts attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš noteiktajā termiņā nav brīvprātīgi atstājis Nīderlandes Karalistes teritoriju.
- 13 Saskaņā ar Vw 66.a panta 4. punktu ieceļošanas aizliegumu nosaka uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja vien trešās valsts valstspiederīgais nerada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai. Šo laikposmu rēķina no brīža, kad trešās valsts valstspiederīgais faktiski ir atstājis Nīderlandes Karalistes teritoriju.
- 14 Saskaņā ar Vw 66.a panta 7. punktu trešās valsts valstspiederīgais, kuram ir noteikts ieceļošanas aizliegums, nekādā gadījumā nevar uzturēties likumīgi Nīderlandes Karalistes teritorijā šādos gadījumos:
- “a) ja ar galīgu notiesājošu nolēmumu ir notiesāts par noziedzīgu nodarījumu, par kuru var piespriest brīvības atņemšanas sodu vismaz uz trim gadiem;
 - b) ja viņš rada draudus sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai;
 - c) ja viņš rada nopietnus draudus 4. punkta izpratnē vai
 - d) ja viņam ir jāliedz jebkāda uzturēšanās saskaņā ar kādu līgumu vai Nīderlandes Karalistes starptautisko attiecību interesēs.”

Kriminālkodekss

- 15 Saskaņā ar *Wetboek van Strafrecht* (Kriminālkodekss) 197. pantu redakcijā, kas izriet no 2011. gada 15. decembra likuma (*Stb. 2011*, Nr. 663; turpmāk tekstā – “Kriminālkodekss”), izriet, ka trešās valsts valstspiederīgo, kurš uzturas Nīderlandes Karalistes teritorijā, lai gan viņš zina vai viņam ir nopietni iemesli pieņemt, ka, pamatojoties uz likuma normu, viņš ir atzīts par “nevēlamu personu” vai viņam ir noteikts ieceļošanas aizliegums saskaņā ar Vw 66.a panta 7. punktu, var sodīt tostarp ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem mēnešiem.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 16 Ar 2000. gada 14. aprīļa nolēmumu JZ tika atzīts par “nevēlamu personu” tajā laikā spēkā esošo valsts tiesību aktu izpratnē.
- 17 Ar *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (drošības un tieslietu valsts sekretārs, Nīderlande) 2013. gada 19. marta lēmumu paziņojums, kurš attiecās uz JZ, pēc ieinteresētās personas lūguma tika atcelts pēc tiesību normu, ar kurām Nīderlandes tiesībās transponēta Direktīva 2008/115, stāšanās spēkā. Tomēr šajā lēmumā tika paredzēts pienākums ieinteresētajai personai nekavējoties pamest Nīderlandes Karalistes teritoriju, precizējot, ka saskaņā ar Nīderlandes tiesībām šī lēmuma paziņošana ir līdzvērtīga “atgriešanas lēmumam” šīs direktīvas 6. panta nozīmē. Turklāt šajā pašā lēmumā attiecībā uz JZ ir noteikts ieceļošanas aizliegums uz pieciem gadiem, pamatojoties uz to, ka par viņu ir pieņemti vairāki nolēmumi par kriminālsodāmību.
- 18 2015. gada 21. oktobrī tika konstatēts, ka, pārkāpjot 2013. gada 19. marta lēmumu, JZ uzturējās Amsterdamā (Nīderlande).
- 19 Pēc tam, kad JZ pirmajā instancē tika notiesāts par šo noziedzīgo nodarījumu, piemērojot Kriminālkodeksa 197. pantu, viņš apelācijas instancē *Gerechthof Amsterdam* (Amsterdamas Apelācijas tiesa, Nīderlande) norādīja, ka šī panta mērķis ir vienīgi sodīt par uzturēšanos, kas ir pretrunā

ieceļošanas aizliegumam, kurš tomēr radīs tiesiskās sekas tikai tad, kad attiecīgā persona būs atstājusi dalībvalstu teritoriju. Ņemot vērā, ka JZ neesot atstājis Nīderlandes Karalistes teritoriju pēc tam, kad attiecībā uz viņu bija noteikts ieceļošanas aizliegums, neesot noziedzīgā nodarījuma sastāva, līdz ar to, piemērojot minēto Kriminālkodeksa pantu, viņam nevarot tikt piemērots sods.

- 20 Ar 2017. gada 4. maija spriedumu *Gerechthof Amsterdam* (Amsterdamas apelācijas tiesa) tomēr notiesāja JZ, piemērojot to pašu Kriminālkodeksa pantu, un piesprieda brīvības atņemšanas sodu uz diviem mēnešiem.
- 21 JZ šo spriedumu pārsūdzēja kasācijas kārtībā iesniedzējtiesā – *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā Tiesa). Pēdējā minētā norāda, ka ar 2017. gada 26. jūlija spriedumu *Ouhrami* (C-225/16, EU:C:2017:590) Tiesa tostarp nosprieda, ka ieceļošanas aizliegums rada “tiesiskās sekas” tikai no brīža, kad ārvalstnieks ir faktiski atgriezies savā izcelsmes valstī vai citā trešajā valstī. Daļā doktrīnas no tā tiek izsecināts, ka, pamatojoties uz Kriminālkodeksa 197. pantu, nav iespējams uzsākt kriminālvajāšanu pret trešās valsts valstspiederīgo, kurš vēl faktiski nav atgriezies savā izcelsmes valstī vai citā trešajā valstī. Savukārt saskaņā ar citu doktrīnas daļu šis spriedums nevar tikt šādi interpretēts, jo šajā Kriminālkodeksa pantā esot atsauce tikai uz ieceļošanas aizlieguma noteikšanas datumu un to, ka trešās valsts valstspiederīgais par to zināja.
- 22 Šādos apstākļos *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai valsts tiesībās paredzēts noziedzīga nodarījuma sastāvs, atbilstoši kuram kriminālpārkāpumu izdara ikviens, kurš Nīderlandes teritorijā uzturas kā trešās valsts pilsonis pēc tam, kad viņam saskaņā ar [Vw] 66.a panta 7. punktu ir noteikts ieceļošanas aizliegums, situācijā, kad saskaņā ar valsts tiesībām ir konstatēts, ka attiecīgais ārvalstnieks Nīderlandē uzturas nelikumīgi un ir veikti Direktīvā [2008/115] noteiktās atgriešanas procedūras soļi, bet faktiskā atgriešana vēl nav notikusi, atbilst Savienības tiesībām, it īpaši [...] tādām Tiesas vērtējumam, kura 2017. gada 26. jūlija spriedumā *Ouhrami* (C-225/16, EU:C:2017:590, 49. punkts) ir nospriedusi, ka šīs direktīvas 11. pantā paredzētais ieceļošanas aizliegums rada “tiesiskās sekas” tikai no brīža, kad ārvalstnieks ir atgriezies savā izcelsmes valstī vai citā trešajā valstī?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 23 Ar jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīva 2008/115 un it īpaši tās 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka brīvības atņemšanas sods var tikt piespriests trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas valstī un saistībā ar kuru šajā direktīvā noteiktā atgriešanas procedūra ir pabeigta, lai gan šī persona nav faktiski atstājusi dalībvalstu teritoriju, ja inkriminētā rīcība ir definēta kā tāda, kas attiecas uz nelikumīgu uzturēšanos, attiecīgajai personai zinot par ieceļošanas aizliegumu, kas tostarp noteikts ieinteresētās personas to iepriekšējo kriminālsodāmību vai apdraudējuma dēļ, ko tā rada sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa tostarp jautā, kādas sekas ir 2017. gada 26. jūlija spriedumam *Ouhrami* (C-225/16, EU:C:2017:590).
- 24 Šajā sakarā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 2. apsvērumu tās mērķis ir ieviest efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, pamatojoties uz kopīgiem standartiem, lai attiecīgo personu atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu pamattiesības, kā arī cieņu. Šīs direktīvas ceturtajā apsvērumā šajā ziņā ir precizēts, ka šāda efektīva atgriešanas politika ir labi pārvaldītas migrācijas politikas būtisks elements. Kā izriet gan no Direktīvas 2008/115 nosaukuma, gan no tās 1. panta, ar šo direktīvu ir ieviesti “kopīgi standarti un procedūras”, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi (spriedumi, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 31. un 32. punkts, kā arī 2013. gada 30. maijs, *Arslan*, C-534/11, EU:C:2013:343, 42. punkts).

- 25 Direktīva 2008/115 tomēr attiecas tikai uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un tādējādi tās mērķis nav pilnībā saskaņot valsts tiesību normas par ārzemnieka uzturēšanos. Tādējādi šai direktīvai nav pretrunā tas, ka dalībvalsts tiesībās nelikumīga uzturēšanās tiek kvalificēta kā likumpārkāpums [noziedzīgs nodarījums] un ir paredzēti kriminālsodi, lai atturētu un sodītu par šādu pārkāpumu izdarīšanu (spriedumi, 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 28. punkts, un 2012. gada 6. decembris, *Sagor*, C-430/11, EU:C:2012:777, 31. punkts).
- 26 Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalsts nevar piemērot tādu krimināltiesisko regulējumu, ar kuru var apdraudēt ar Direktīvu 2008/115 sasniedzamo mērķu īstenošanu un tādējādi atņemt tās lietderīgo iedarbību. Lai gan principā krimināltiesību un kriminālprocesuālo tiesību tiesiskais regulējums ir dalībvalstu kompetencē, šo tiesību jomu var ietekmēt arī Savienības tiesības. Tādēļ, neraugoties uz to, ka nedz EKL 63. panta pirmās daļas 3. punkta b) apakšpunktā – kurš ir pārņemts LESD 79. panta 2. punkta c) apakšpunktā –, nedz Direktīvā 2008/115 –, kas ir pieņemta, tostarp pamatojoties uz šo EK līguma noteikumu, – nav izslēgta dalībvalstu krimināltiesiskā kompetence nelikumīgas imigrācijas un uzturēšanās jomā, dalībvalstīm to tiesību akti šajā jomā ir jāveido tādējādi, lai tiktu nodrošināta Savienības tiesību ievērošana (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 53.–55. punkts; 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 33. punkts, kā arī 2012. gada 6. decembris, *Sagor*, C-430/11, EU:C:2012:777, 32. punkts).
- 27 Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvai 2008/115 neatbilst tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā par nelikumīgu uzturēšanos ir paredzēti kriminālsodi, ciktāl tajā ir atļauta brīvības atņemšana tādām trešās valsts valstspiederīgajam, kuram – kaut arī viņš nelikumīgi uzturas minētās dalībvalsts teritorijā un nav gatavs brīvprātīgi pamest šo teritoriju – nav tikuši piemēroti šīs direktīvas 8. pantā paredzētie piespiedu līdzekļi un attiecībā uz kuru – gadījumā, ja viņš tiek turēts apsardzībā, lai sagatavotu un īstenotu viņa izraidīšanu, – nav beidzies maksimālais šīs turēšanas apsardzībā termiņš (spriedums, 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 50. punkts).
- 28 Tiesa tomēr ir precizējusi, ka tas neizslēdz dalībvalstu tiesības pieņemt vai saglabāt tiesību normas, kurām attiecīgajā gadījumā ir krimināltiesisks raksturs un kuras, ievērojot Direktīvas 2008/115 principus un tās mērķi, regulē situāciju, kurā piespiedu pasākumi nav ļāvuši panākt tāda trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanu, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi. Līdz ar to šī direktīva pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir atļauta brīvības atņemšana trešās valsts valstspiederīgajam, kuram ir tikusi piemērota minētajā direktīvā paredzētā atgriešanas procedūra un kurš nelikumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā, nepastāvot pamatotam iemeslam neatgriezties (spriedums, otrdienā, 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 46., 48. un 50. punkts).
- 29 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, piemērojot šo judikatūru, Nīderlandes Karaliste principā savā tiesiskajā regulējumā var paredzēt iespēju piespiedu veidā trešās valsts valstspiederīgajam brīvības atņemšanas sodu tādā situācijā kā pamatlietā, kurā saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajām norādēm Direktīvā 2008/115 noteiktā atgriešanas procedūra ir tikusi pabeigta, bet attiecīgā persona turpina nelikumīgi uzturēties tās teritorijā, nepastāvot pamatotam iemeslam neatgriezties.
- 30 Otrkārt, ir jāizskata jautājums par to, vai ar Direktīvu 2008/115 ir saderīgs tas, ka rīcība, kuras dēļ trešās valsts valstspiederīgais ir sodāms ar šādu nelikumīgu uzturēšanos pēc nesekmīgas atgriešanas procedūras pabeigšanas, ir definēta saistībā ar šī valstspiederīgā informētību par ieceļošanas aizliegumu, kas attiecībā uz viņu noteikts it īpaši viņa to iepriekšējo kriminālsodāmību vai apdraudējuma dēļ, ko viņš rada sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai.
- 31 Šajā ziņā jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 11. panta 1. punktu, ja nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja nav izpildīts atgriešanās pienākums, atgriešanas lēmumus papildina ar ieceļošanas aizliegumu. Citos gadījumos šos atgriešanas lēmumus var papildināt ar šādu ieceļošanas aizliegumu.

- 32 2017. gada 26. jūlija sprieduma *Ouhrami* (C-225/16, EU:C:2017:590), par kura piemērošanas jomu jautā iesniedzējtiesa, 45.–51. punktā Tiesa būtībā ir norādījusi, ka no frāzes “ieceļošanas aizliegums” izmantošanas, no Direktīvas 2008/115 3. panta 4. un 6. punkta formulējuma, no 11. panta 1. punkta formulējuma un mērķa, kā arī no šīs direktīvas sistēmas, kas nosaka skaidru atšķirību starp, no vienas puses, šīs personas atgriešanas lēmumu un eventuālo lēmumu par izraidīšanu, un, no otras puses, ieceļošanas aizliegumu, izriet, ka ar šādu aizliegumu ir paredzēts papildināt atgriešanas lēmumu, aizliedzot ieinteresētajai personai uz noteiktu laiku pēc tās “atgriešanās” un pēc tās izceļošanas no dalībvalstu teritorijas no jauna ieceļot šajā teritorijā un tajā uzturēties. Tādējādi, iespējams, ieceļošanas aizliegums ir pamats, kura mērķis ir pastiprināt Savienības politikas efektivitāti atgriešanās jomā, garantējot, ka noteiktu laikposmu pēc tam, kad trešās valsts valstspiederīgais, kurš uzturas nelikumīgi, ir izraidīts, viņš vairs likumīgi nevar atgriezties dalībvalstu teritorijā. Līdz ar to šāda aizlieguma spēkā stāšanās priekšnosacījums ir, lai attiecīgā persona pirms tam būtu atstājusi minēto teritoriju.
- 33 No tā izriet, ka līdz atgriešanās pienākuma brīvprātīgai vai piespiedu izpildei trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu uzturēšanos reglamentē atgriešanas lēmums, nevis ieceļošanas aizliegums, kas ir spēkā tikai no brīža, kad šis valstspiederīgais faktiski atstāj dalībvalstu teritoriju.
- 34 Tādējādi ir jākonstatē, ka tādā situācijā kā pamatlietā, kurā ieinteresētā persona nav pametusi Nīderlandi pēc atgriešanas lēmuma pieņemšanas, un tajā paredzētais atgriešanās pienākums līdz ar to nekad nav ticis izpildīts, attiecīgā persona atrodas prettiesiskā situācijā, kas izriet no sākotnējās nelikumīgas uzturēšanās, nevis vēlākas nelikumīgas uzturēšanās, kas būtu sekas iekļūšanas aizlieguma pārkāpumam Direktīvas 2008/115 11. panta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 26. jūlijs, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, 55. punkts).
- 35 Šādā situācijā attiecīgā persona nevar tikt sodīta par ieceļošanas aizlieguma pārkāpumu, jo tieši šāda pārkāpuma nav.
- 36 Taču JZ uzskata, ka no Kriminālkodeksa 197. panta rašanās vēstures izriet, ka šīs tiesību normas mērķis ir sodīt tikai par ieceļošanas aizlieguma pārkāpumu, nevis par sākotnējo nelikumīgo uzturēšanos. Ja tas tā patiešām būtu – kas ir jānosaka iesniedzējtiesai – Direktīva 2008/115, it īpaši tās 11. pants, liegtu piemērot minēto valsts tiesību normu tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, kurā attiecīgā persona nekad nav atstājusi dalībvalstu teritoriju.
- 37 Savukārt Nīderlandes valdība uzskata, ka Kriminālkodeksa 197. panta mērķis ir sodīt par ikvienu trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu uzturēšanos, zinot, ka attiecībā uz viņu ir pasludināts ieceļošanas aizliegums, neatkarīgi no tā, vai attiecīgais valstspiederīgais šo aizliegumu faktiski ir pārkāpis. Proti, Nīderlandes likumdevējs esot nolēmis ar šo tiesību normu sodīt “kvalificētu nelikumīgu uzturēšanos”, t.i., jebkādu nelikumīgu uzturēšanos, ko veicis trešās valsts valstspiederīgais, kurš zina vai kuram ir nopietni iemesli domāt, ka attiecībā uz viņu ir ticis piemērots ieceļošanas aizliegums, piemērojot Vw 66.a panta 7. punktu, savukārt “vienkārša nelikumīga uzturēšanās” Nīderlandes tiesībās neesot sodāma. Minētais 66.a panta 7. punkts ir piemērojams, ja attiecībā uz ieinteresēto personu ir pieņemts galīgs notiesājošs nolēmums par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, par kuru tai ir piemērots triju vai vairāk gadu brīvības atņemšanas sods, ja tas apdraud sabiedrisko kārtību vai valsts drošību vai rada nopietnus draudus 66.a panta 4. punkta izpratnē, vai ja tam saskaņā ar līgumu vai Nīderlandes Karalistes starptautisko attiecību interesēm ir jāatsaka jebkāda uzturēšanās.
- 38 Ja iesniedzējtiesai būtu jāpieņem Kriminālkodeksa 197. panta pēdējā minētā interpretācija, ir jānorāda – tā kā, piemērojot šī sprieduma 28. punktā minēto judikatūru, dalībvalstis principā var piemērot brīvības atņemšanas sodu visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem atgriešanas procedūra ir tikusi piemērota un kuri turpina nelikumīgi uzturēties to teritorijā, nepastāvot pamatotam neatgriešanās iemeslam, šīm dalībvalstīm vēl jo vairāk ir atļauts paredzēt šādu sodu tikai attiecībā uz tiem valstspiederīgajiem no iepriekš minētajiem, kuriem, piemēram, ir iepriekšējas kriminālsodāmības vai kuri apdraud sabiedrisko kārtību vai valsts drošību.

- 39 Turklāt principā ar Direktīvu 2008/115 un it īpaši ar tās 11. pantu nav nesaderīgs tas, ka valsts tiesībās trešās valsts valstspiederīgā inkriminētā rīcība ir definēta, atsaucoties uz viņa nelikumīgu uzturēšanos attiecīgajā dalībvalstī, zinot, ka attiecībā uz viņu ir noteikts ieceļošanas aizliegums šādas rīcības vai apdraudējuma dēļ.
- 40 Tomēr, kā ir norādīts šī sprieduma 32.–36. punktā, ieceļošanas aizliegums nerada sekas atgriešanās pienākuma neizpildes gadījumā un tādējādi nevar tikt uzskatīts par pārkāptu tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, kurā ieinteresētā persona nekad nav atstājusi dalībvalstu teritoriju. Līdz ar to, lai inkriminēto rīcību varētu piemērot šādā situācijā, to nevar definēt kā tādu, ar kuru saistībā ir jābūt notikušam šādam pārkāpumam.
- 41 Visbeidzot ir jāatgādina, ka kriminālsodu uzlikšana trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem ir tikusi piemērota atgriešanas procedūra un kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, nepastāvot pamatotam iemeslam neatgriezties, ir pakļauta pilnīgai pamattiesību, it īpaši to, kas ir garantētas 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītajā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, ievērošanai (spriedums, otrdiena, 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 49. punkts). Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru likumam, kas piešķir tiesai tiesības atņemt personai brīvību, ir jābūt pietiekami pieejamam, precīzam un paredzamam tā piemērošanā, lai novērstu jebkādu patvaļas risku (ECT, 2013. gada 21. oktobris, *Del Río Prada* pret Spāniju, CE:ECHR:2013:1021JUD 004275009, 125. punkts).
- 42 Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai Kriminālkodeksa 197. panta piemērošana tādā situācijā kā pamatlietā atbilst šīm prasībām.
- 43 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2008/115 un it īpaši tās 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka brīvības atņemšanas sods var tikt piespriests trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas valstī un saistībā ar kuru šajā direktīvā noteiktā atgriešanas procedūra ir pabeigta, lai gan šī persona nav faktiski atstājusi dalībvalstu teritoriju, ja inkriminētā rīcība ir definēta kā tāda, kas attiecas uz nelikumīgu uzturēšanos, attiecīgajai personai zinot par ieceļošanas aizliegumu, kas tostarp noteikts ieinteresētās personas to iepriekšējo kriminālsodāmību vai apdraudējuma dēļ, ko tā rada sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai, ar nosacījumu, ka inkriminētā rīcība nav definēta saistībā ar šī ieceļošanas aizlieguma pārkāpumu un ka šis tiesiskais regulējums ir pietiekami pieejams, precīzs un paredzams tā piemērošanā, lai novērstu jebkādu patvaļas risku, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 44 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu un it īpaši tās 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka brīvības atņemšanas sods var tikt piespriests trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas valstī un saistībā ar kuru šajā direktīvā noteiktā atgriešanas procedūra ir pabeigta, lai gan šī persona nav faktiski atstājusi dalībvalstu teritoriju, ja inkriminētā rīcība ir definēta kā tāda, kas attiecas uz nelikumīgu uzturēšanos, attiecīgajai personai zinot par ieceļošanas aizliegumu, kas tostarp noteikts ieinteresētās personas to iepriekšējo kriminālsodāmību vai apdraudējuma dēļ, ko tā rada sabiedriskajai kārtībai vai valsts

drošībai, ar nosacījumu, ka inkriminētā rīcība nav definēta saistībā ar šī ieceļošanas aizlieguma pārkāpumu un ka šis tiesiskais regulējums ir pietiekami pieejams, precīzs un paredzams tā piemērošanā, lai novērstu jebkādu patvaļas risku, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

[Paraksti]